

Žabia cárovná

V istom cárstve, v istej krajine žil cár, a mal troch synov. Keď jeho synovia dospeli, cár im raz pri večeri povedal: „Deti moje, vezmite si každý silný luk a šíp, vyjdite do šireho poľa a vystreľte: kam šíp dopadne, tam hľadajte svoju nevestu.“

Bratia sa poklonili otcovi, vzali si luky, vyšli do šireho poľa a vystrelili. Najstaršiemu bratovi padol šíp na bojarov dvor, priamo k bráne bojarovej dcéry. Prostrednému bratovi padol šíp na kupecký dvor, k oknu kupeckej dcéry. A najmladšiemu, Ivanovi Cárovičovi, vyletel šíp do neznáma – padol priamo do močiara a vzala si ho žaba.

Ivan Cárovič našiel svoj šíp, posadil sa na zem a horko zaplakal. „Ako si len vezmem žabu?“ narieka. „Vari je to môj osud?“ Žaba mu z močiara odpovedá: „Kvak! Ivan Cárovič, zober svoj šíp a pod' so mnou. Vezmi si ma za ženu, neoľutuješ!“

Smutný sa vrátil domov, no čo mal robiť? Otec prikázal. Oženili sa všetci traja: najstarší s bojarovou dcérou, prostredný s kupeckou a Ivan Cárovič so žabou.

O niekoľko dní cár opäť zavolať svojich synov a vraví: „Chcem, aby mi vaše mladé ženy upiekli do zajtrajšieho rána biely chlieb. Chcem vidieť, ktorá z nich je najlepšia gazdiná.“

Ivan Cárovič prišiel do svojej chyže celkom zronený, hlava sklonená k zemi. Žaba sa ho pýta: „Prečo si taký ustarostený, Ivan Cárovič? Čo ťa trápi?“ „Ako by ma netrápilo?“ hovorí on. „Cár, môj otec, ti prikázal upiecť do zajtrajška biely chlieb.“ Žaba ho utešuje: „Neboj sa, ľahnime si spať. Ráno je múdrejšie večera.“

Keď Ivan zaspal, žaba zhodila zo seba kožu, premenila sa na krásnu dievčinu Vasilisu Múdrú, vybehla na verandu, zatlieskala rukami a zvolala: „Verné slúžky, pripravte sa! Upečte mi biely, nadýchaný chlieb, presne taký, aký pečie sám cár.“ Ráno vstane Ivan Cárovič, chlieb už leží na stole – taký krásny, vyrezávaný, s cáorskými znakmi, že sa naň radšej pozerá než jesť.

Cár ho prijal, chválil starých synov, no keď uvidel chlieb od Ivana Cároviča, hovorí: „Tento chlieb sa patrí podávať len na veľké sviatky v cárskej paláci.“

Potom cár opäť zavolať svojich synov a hovorí: „Teraz chcem vidieť, ktorá z vašich žien dokáže utkať najkrajší koberec. Nech mi ho prinesú do zajtrajška.“

Ivan Cárovič prišiel domov so sklonenou hlavou a zasa bedákal pred žabou: „Zasa mi otec uložil ťažkú úlohu – máš do rána utkať koberec.“

Žaba ho hneď upokojila: „Neboj sa, Ivan Cárovič, ulož sa do ríše snov. Ráno je múdrejšie večera.“

Keď Ivan zaspal, žaba zhodila svoju kožu, premenila sa na krásnu Vasilisu Múdrú, vybehla na verandu a zavolať verné slúžky: „Pripravte sa, utkajte mi taký skvostný koberec, aký sa nesníval ani samotnému cárovi – so všetkými cáorskými zámkami, záhradami a hviezdou oblohou!“

Ráno sa Ivan prebudil a na stole ležal nádherný koberec, utkaný tak jemne a detailne, že sa naň človek bál čo i len pozrieť. Keď ho priniesol cárovi, ten ho obdivoval zo všetkých najviac a povedal: „Tento koberec sa hodí rozprestrieť iba v mojej najsvätejšej izbe na veľké sviatky.“

Potom cár nariadil tretiu úlohu – chcel vidieť svojich synov aj s manželkami na veľkej hostine v paláci, aby zistil, ako sa predstavia pred ľuďmi.

Ivan Cárovič prišiel domov smutný, ovesil hlavu a hovorí žabe: „Teraz už neviem, čo si počať. Mám ťa priviezt' do paláca pred celého cára a všetkých hostí. Ako sa ukážeš ľuďom v takej koži?“

Žaba ho na to s úsmevom upokojila: „Neboj sa, Ivan. Chod' na hostinu sám a ja prídem o chvíľu za tebou. Len čo začuješ nad palácom hromobitie, neboj sa, to len môj koč prichádza.“

Ivan teda odišiel do paláca sám. Starí bratia prišli so svojimi honosnými ženami, ktoré sa obliekli do najlepších šiat, natreli sa voňavkami a posmievali sa Ivanovi: „Prečo si si, braček, nevzal aspoň poriadne dievča, ale prišiel si sám? Kdeže ti je tá tvoja žaba? Možno ju nosíš vo vrecku v škatuľke!“

Zrazu sa celým palácom ozval mocný hrom a rachot, až sa všetky steny otriasli. Hostia sa preľakli a cár hovorí: „Nezľaknite sa, deti moje, to len búrka prichádza do našej končiny.“

Vtom pribehol posol a kričí: „Cáru pane, prichádza Ivanova nevesta v zlatom koči a s dvanástimi slúžkami!“

Keď sa dvere rozostúpili, vstúpila krásna Vasilisa Múdra – žiarila ako jasné slnko. Chytila za ruku Ivana Cároviča a viedla ho k slávnostnému stolu. Keď sa začala zábava a tanec, Vasilisa vykročila do kola. Zakrúžila pravým rukávom – a v tancujúcej sále vzniklo krásne jazero plné bielych labutí. Zakrúžila ľavým – a na hladine plávali kráľovské lode so zlatými plachtami. Všetci hostia onemeli úžasom.

Hlúpi bratia a ich ženy sa tiež pokúsili tancovať po svojom, no len na smiech celému dvoru – nevedomky šermovali rukami a oblievali hostí jedlom.

Keď hostina skončila, Ivan Cárovič nenápadne utiekol domov, našiel starú žabiu kožu, hneď ju vyniesol na dvor a hodil do jasného ohňa, aby zhorela na popol. Myslel si, že takto bude jeho žena navždy s ním v ľudskej podobe.

Keď sa však Vasilisa Múdra vrátila domov a zistila, čo urobil, zosmutnela, horko zaplakala a hovorí Ivanovi: „Ach, Ivan Cárovič, čo si to urobil? Keby si bol vydržal ešte tri dni, bola by som tvoja naveky! Teraz sa však musíme rozlúčiť.“

A dodala: „Hľadaj ma v deviatom cárstve, v podsvetí u Košteja Nesmrteľného. Kým nezoderieš tri páry železných číziem a nezlomíš tri železné palice, dovtedy ma nenájdeš.“ S tým sa premenila na sivú kukučku a odletela von oknom.

Ivan Cárovič horko zaplakal, obul si železné čížmy, do ruky vzal železnú palicu a vydal sa na d'alekú, ťažkú púť za svojou stratenou láskou.

Ivan Cárovič putoval pešo po širom svete. Zodral jedny železné čížmy, zlomil jednu železnú palicu, prešiel cez hory a doly, až prišiel k veľkému jazeru. Na brehu videl obrovskú šťuku, ktorú vyhodila voda na breh. Šťuka lapala po dychu a hovorí mu: „Zľutuj sa nado mnou, Ivan Cárovič! Hod' ma nazad do modrej vody, veď ja sa ti ešte zídem.“ Ivan sa nad ňou zľutoval, zdvihol ju a vhodil do jazera.

Ide ďalej a vidí v hustom lese medveďa. Chcel ho zabiť pre mäso, ale medveď pred ním padol na kolena a prosí: „Nezabíjaj ma, Ivan Cárovič! Ja ti budem v núdzi osožný.“ Ivan ho nechal tak, nezabil ho a kráčal ďalej.

O chvíľu vybehol spoza kríka zajac. Ivan zasa siahol po luku, no zajac naňho hovorí ľudským hlasom: „Nezabíjaj ma, Ivan Cárovič! Budem ti dobrým pomocníkom.“ Ivan i jemu daroval život.

Potom uvidel nad sebou krúžiť divú kačicu s malými kačiatkami. Namieril luk, no matka ho zaprisahala: „Nezabíjaj ma, Ivan Cárovič! Nechaj ma nažive, veď ja sa ti odvdáčim.“ Ivan spustil luk a prešiel popri nich bez ublíženia.

Tak putoval ďalej, až dorazil ku chalúpke ježibaby – Baby Jagy, ktorá stála na kuracích nôžkach a točila sa dokola. Ivan vošiel dnu a hovorí: „Zdravím ťa, babička! Hľadám svoju ženu, Vasilisu Múdu.“ Baba Jaga ho privítala, dala mu najesť a napiť a hovorí mu: „Viem, čo hľadáš. Vasilisa je teraz v zajatí u strašného Košteja Nesmrteľného. Jeho život je však dobre ukrytý: na mori-oceáne stojí veľký dub, pod dubom je truhlica, v truhlici zajac, v zajacovi kačica, v kačici vajce a v tom vajci je jeho smrť – ihla.“

Ivan Cárovič poďakoval Babe Jage a vydal sa k moru-oceánu. Keď dorazil k veľkému dubu, nevedel, ako truhlicu vytiahnuť. Vtom pribehnul **medved'** a prevrátil celú zem, aby truhlicu vydoloval. Truhlica sa otvoriť nedala, no zrazu prišiel **zajac**, ktorý truhlicu hneď rozhryzol. Z truhlice vyskočil zajac, no hneď za ním sa pustil druhý zajac, dolapil ho a roztrhol. Z neho vyletela **kačica**, no vtom priletela divá kačica, udrela ju krídlom a kačica pustila vajce priamo do hlbokého modrého mora.

Ivan už-už nariekal, že vajce je stratené, keď tu k brehu prisplávala veľká **š'uka**, ktorú predtým zachránil, a v papuli držala stratené vajce. Ivan ho vzal, rozbil škrupinu, vytiahol zvnútra ihlu a prudko zlomil jej konček.

V tej istej sekunde sa Koštej Nesmrteľný zrútil mŕtvy k zemi. Jeho temné zámky a čary sa rozplynuli ako dym.

Ivan Cárovič vošiel do paláca, našiel svoju milovanú Vasilisu Múdu, vyslobodil ju zo 110 okov a vzal za ruku. Vrátili sa spolu domov do cárstva, kde žili v šťastí a láske po celé dlhé roky, pevne spojení v pravde, ktorú si museli najprv zaslúžiť a vybojovať.

Rozprávka „Žabia cárovná“ (Царевна-лягушка) pochádza z prelomovej zbierky **Národné ruské rozprávky** (Народные русские сказки), ktorú v 19. storočí zostavil **Alexander Nikolajevič Afanasiev**.

- **Obdobie vydania:** Pôvodné vydanie tejto rozsiahlej zbierky vychádzalo v Moskve v rokoch **1855 až 1863** a bola publikovaná v ôsmich samostatných zošitoch (vypuskách).
- **Zaradenie v zväzkoch:** V moderných štandardných trojzväzkových akademických edíciách sa táto rozprávka (často evidovaná pod poradovým číslom 104) nachádza v **druhom zväzku**. V pôvodnej časopiseckej a zošitovej edícii z rokov 1855–1863 bola zaradená do skorších vydaní tohto cyklu.